

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/en/pub/tayjournal>

Social Media Usage Status of Secondary School Students

 Ebru Belen, Master Student, Corresponding Author
Yıldız Technical University, Türkiye
ebrubelen1993@gmail.com
Orcid ID: 0000-0003-3509-0897

 Mustafa İçen, Assoc. Prof. Dr.
Yıldız Technical University, Türkiye
micen@yildiz.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-3289-6097

Article Type: Research Article
Received Date: 17.09.2025
Accepted Date: 28.11.2025
Published Date: 30.11.2025

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software

Doi: 10.29329/tayjournal.2025.1370.05

Citation: Belen, E., & İçen, M. (2025). Social media usage status of secondary school students. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 9(3), 505-535.

Abstract

Understanding how young students engage with digital platforms is essential for addressing both opportunities and risks embedded in online environments. This study examines lower secondary school students' social media practices and their perceptions of its academic, social, psychological, and behavioural effects. The study group (2024-2025) consisted of 20 seventh- and eighth-grade students. Using a qualitative phenomenological design, data were collected through a semi-structured interview form developed by the researchers and analysed through content analysis. The analysis yielded nine overarching themes: purposes of social media use, positive effects, negative effects, impacts on family relationships, peer interactions, academic responsibilities, psychological well-being, privacy and security concerns, and life without social media. The findings indicate that students primarily used social media for entertainment, information seeking, communication, and sharing content. Positive experiences included academic support, development of social skills, and enhanced creativity. However, students also reported negative outcomes related to distraction, disrupted time management, sleep problems, addictive tendencies, and exposure to cyberbullying. Social media was further found to influence family communication patterns, emotional well-being, and students' perceptions of safety online. Overall, the study demonstrates that social media exerts a multifaceted influence on middle school students, providing both meaningful opportunities and notable risks. The findings underscore the need to strengthen students' media literacy, promote digital self-regulation skills, and increase awareness of online privacy and safety. It is recommended that families adopt supportive rather than restrictive approaches to digital guidance, and that educators incorporate structured classroom activities highlighting constructive, ethical, and prosocial dimensions of social media use.

Keywords: Social media, social media use, secondary school students.

Introduction

Technological advancements continue to shape and transform individuals' lives in profound ways. From economic production to daily communication patterns, many aspects of contemporary social life are reshaped by digital innovations. For example, employees can complete tasks rapidly through computer-based systems, consumers can purchase products from any part of the world, and individuals can instantly interact with others through social networking platforms (Destebaşı, 2016). The rapid development of computer and internet technologies has accelerated the emergence of new digital tools and environments. Among these, social media—encompassing diverse platforms, networks, and technologies—has become one of the most prominent communication and collaboration arenas of the twenty-first century (Tezci & İcen, 2017).

Cohen (2020) defines social media as a global platform that connects users within interactive networks, enabling them to create, share, and circulate content. Social media facilitates real-time communication, commenting, sharing, and collaboration; it allows individuals to express opinions, disseminate photographs and videos, and instantly access information. These features generate opportunities for enriching learning and teaching experiences (Öztürk & Talas, 2015). In Türkiye, increased internet accessibility has led individuals to spend significant amounts of time on social networks—following news, consuming digital entertainment, and interacting socially. However, particularly among children and adolescents, intensive and unregulated use may also introduce risks, including

problematic use, exposure to harmful content, and technology-related dependency (Deniz & Gürültü, 2018).

According to data from the Turkish Statistical Institute [TURKSTAT] (2024), internet use among children aged 6-15 has reached 91.3%. Of these students, 83.9% use the internet to watch videos, 74.0% for homework and learning activities, 72.7% for gaming, and 72.6% for social media use. Social media usage stands at 66.1%, with boys (68.1%) engaging slightly more than girls (64.0%). The most frequently used platforms include YouTube (96.3%), Instagram (41.5%), TikTok (26.2%), Snapchat (21.4%), Pinterest (13.6%), Facebook (9.5%), and X (4.9%).

Children growing up in the digital age encounter technology from an early age, which significantly influences their socialisation processes. Consequently, families play a crucial role in guiding children's digital experiences. The integration of the internet into everyday life has reshaped communication styles, cultural interactions, and social expectations (Biricik, 2021). Postman (1982/1995) previously argued that electronic media diminish the boundaries between childhood and adulthood, creating "little adults" (as cited in Gökçearslan Çiftci, 2012). With the expansion of digital technologies, new concepts such as digital citizenship, cyber ethics, and online safety have gained importance, alongside challenges including cyberbullying, identity theft, misinformation, and privacy violations (MoNE, 2018). Developing skills such as media literacy, critical thinking, and ethical awareness has therefore become essential for safe and responsible participation in digital environments (Baştürk Akça et al., 2014; Destebaşı, 2016).

Alongside these social shifts, recent empirical research has illustrated that social media use affects students' academic performance and psychological development in complex ways. Several studies indicate that moderate, guided social media use may support collaborative learning, information access, and academic motivation (Al-Qaysi et al., 2020; Azizi et al., 2019). However, excessive or unregulated use has been linked to lower academic achievement, disrupted attention, and difficulties in completing school tasks (Salari et al., 2025). Similarly, while social media can enhance social connectedness and emotional expression, research also highlights associations with anxiety, depressive symptoms, loneliness, and reduced life satisfaction among adolescents (Khalaf et al., 2025; Keles et al., 2020). These findings demonstrate the necessity of examining both the opportunities and risks that social media presents for students. In light of this evidence, the growing influence of social media on children and adolescents requires systematic investigation. Understanding how lower secondary school students use social media is essential for identifying the opportunities and challenges they encounter in digital environments. This research is significant in identifying the ways in which lower secondary school students use social media. Determining both the positive and negative effects of social media ranging from family and social relationships, schoolwork and responsibilities, and psychological well being to issues of privacy, security, addiction, and perceptions of life without social media will provide valuable insights for families as well as educators. Enhancing awareness of social media use, particularly among younger children, is expected to help prevent potential risks and foster more informed and responsible media consumption. Within this framework, the present study aims to examine students' experiences of social media use from multiple perspectives.

In line with the conceptual framework and the thematic areas identified during the development of the interview form, the study was guided by the following nine research questions:

1. For what purposes do lower secondary school students use social media?
2. What positive effects does social media have on students?
3. What negative effects does social media have on students?
4. How does social media influence students' family and community relationships?
5. How does social media affect students' coursework and academic responsibilities?
6. What psychological effects does social media have on students?
7. How do students perceive issues related to privacy and security on social media?
8. How do students experience and describe social media addiction?
9. How do students perceive a life without social media?

Method

Research Design

This study employed a qualitative research design grounded in a phenomenological approach. Phenomenology seeks to understand how individuals interpret and make meaning of their lived experiences, allowing researchers to explore subjective perceptions in depth (Creswell, 2018; Moustakas, 1994). As the purpose of the present research was to examine lower secondary school students' experiences and perceptions regarding social media use, phenomenology provided an appropriate methodological framework.

Study Group

In determining the study group (sample selection), the researcher must have knowledge of and be familiar with the field from which data are collected. In qualitative research, due to the small size of groups and samples, data quality can be ensured and enhanced by repeating detailed examinations within the same sample group at certain times (Neuman & Robson, 2014; as cited in Baltacı, 2019).

The study group was determined using criterion sampling, a type of purposive sampling widely used in qualitative research. Criterion sampling involves selecting participants who meet predefined characteristics essential to the research focus (Patton, 2015). In this study, two criteria were applied:

1. being an active social media user, and;
2. willingness to share personal experiences and views regarding social media use.

This sampling strategy was chosen to ensure that participants had direct, relevant, and meaningful experiences with the phenomenon under investigation, thereby enabling an in-depth examination of students' perspectives. The study group consists of 20 students (10 girls, 10 boys) studying in the 7th and 8th grades of a public middle school in the Zeytinburnu district of Istanbul during the spring semester of the 2024–2025 academic year. The participants' ages

range between 12 and 14. Regarding the parents' educational background, it was observed that the majority of mothers and fathers were primary or secondary school graduates, while four mothers and three fathers had completed university. Most students live with both parents. All students have social media accounts and internet access, with weekly internet usage ranging between 9 and 42 hours. Their academic achievement averages fall between 70-84 and 85-100 points. The duration of the interviews varied between 11 and 35 minutes, and students' personal information was kept confidential by using code names instead of real names.

Data Collection Tool

Semi-structured interviews served as the primary data collection tool, enabling access to participants' personal narratives, feelings, and interpretations of the phenomenon. The first part of the interview form elicited demographic information about the pupils, while the second part contained semi-structured questions designed to determine the purposes of their social media use. Within this scope, questions were formulated by obtaining expert opinions from two academics and one teacher specialising in the field.

Data Collection Process

Data were collected face-to-face using a semi-structured interview form, developed by the researchers, consisting of open-ended questions. The interviews were conducted individually in school settings such as the science laboratory, study classrooms, and the conference hall. Participants' responses were recorded and subsequently transcribed. The interviews were conducted in quiet areas within the school so as not to disrupt pupils' learning and teaching processes. Confidentiality was maintained throughout the research, and the data obtained were used exclusively for scientific purposes.

Data Analysis

In this study, validity and reliability procedures were carried out through a multi-stage and systematic process to ensure the rigor of both the development of the data collection tool and the analysis procedures. During the preparation of the interview form, a comprehensive literature review was conducted on students' social media use, digital behaviors, and the associated psychological and academic effects. Following this review, the draft form was evaluated by field experts, and necessary revisions were made in line with their recommendations. The revised form was then piloted with two students who were not part of the study group. Observations of how these students interpreted the questions informed several minor adjustments aimed at improving clarity. This multi-layered process strengthened both the content validity and face validity of the interview form.

As part of the data analysis, two independent researchers coded 20% of the interview transcripts separately, and their codes were compared to calculate inter-coder agreement. The resulting agreement rate of .87 was deemed satisfactory for qualitative research. Any discrepancies between the coders were discussed and resolved through consensus, after which the remaining data were analysed by the primary researcher. To ensure transparency during the analytic process, an audit trail was maintained, documenting coding decisions, analytic memos, and the steps involved in theme development.

To enhance the overall trustworthiness of the study, the strategies proposed by Lincoln and Guba (1985) were implemented. Credibility was strengthened by sharing preliminary findings with four participants to verify whether the emerging themes accurately reflected their lived experiences. For peer debriefing, a qualitative research expert reviewed the coding scheme and thematic structure and provided feedback. Dependability was supported through systematic monitoring of all stages of the research process, while confirmability was ensured through the researcher's reflective notes, which were kept to minimise bias and maintain analytic neutrality.

Ethical Permits of Research:

In this study, all the rules specified to be followed within the scope of "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with. None of the actions specified under the heading "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", which is the second part of the directive, have been taken.

Ethics Committee Permission Information:

Name of the committee that made the ethical evaluation = Yıldız Technical University Social and Humanities Research Ethics Committee

Date of ethical review decision = 02.05.2025

Ethics assessment document issue number = 2025.05

Findings

In this section of the study, the interview data were first coded, themes were generated, and pupils' views were presented and interpreted in tabular form. Analysis of the data revealed nine distinct main themes. These were: purposes of social media use, positive effects of social media, negative effects of social media, family and environmental relations, impact of social media on schoolwork and responsibilities, psychological effects of social media, social media and privacy-security, social media addiction, and perception of life without social media. These main themes were further divided into sub-themes and are presented in detail in Table 1.

Table 1.*Social Media Usage Main Themes and Sub-Themes*

Main themes	Sub-themes
Purposes of using social media	Entertainment Acquiring knowledge and learning Social communication Do not share
Positive effects of social media	Academic contributions Development of social skills Supporting creativity
Negative effects of social media	Attention deficit and academic performance Time management and sleep patterns Social media addiction
Family and environmental relations	Supervision of families Family communication
The lessons and practices of social media impact on responsibilities	Disruption of classes Effects of planned use
Psychological effects of social media	Self-confidence and self-perception Anxiety and stress Cyberbullying
Social media and privacy-security	Sharing of personal information Password security and account protection Scams and dangerous content
Social media addiction	Desire to use continuously Time management problems Physical and mental effects
Perception of life without social media	Negative perceptions Alternative activities Effects on access to information and communication

The qualitative analysis yielded nine main themes corresponding to the nine research questions. Each theme is presented with its sub-themes, frequencies, participant codes including gender, narrative interpretation, and key illustrative quotations. The findings reflect students' lived experiences and perceptions of social media use.

RQ1. For what purposes do lower secondary school students use social media?

Table 2.*Purposes of Social Media Use*

Sub-theme	<i>f</i>	Participant codes
Entertainment	5	Nihat (M), Sude (F), Miraç (M), Sema (F), Beyza (F)
Information & learning	5	Kübra (F), Sude (F), Irmak (F), Emre (M), Ahmet (M)
Social communication	4	Nihat (M), İnci (F), Melis (F), Onur (M)
Sharing	5	Azra (F), Nihat (M), Rana (F), Kaan (M), Sema (F)

Student responses indicate that social media serves multiple functions in their daily routines, reflecting both recreational and educational dimensions. The analysis of the interviews showed that students primarily use social media for entertainment, learning, social communication, and sharing content, each functioning as a distinct yet interconnected aspect of their digital engagement. First, entertainment emerged as the most frequently expressed purpose. Students described social media as an accessible environment where they could momentarily disconnect from daily stress, relax, and occupy their free time. Humorous short videos, playful content, and light-hearted visual media were repeatedly emphasised as the elements that make social media enjoyable. As one student noted, *“When I’m bored, social*

media helps me relax and distract myself after a difficult day" (Nihat, M). This illustrates how many students perceive social media as a convenient and immediate source of emotional relief. Beyond entertainment, students also reported using social media as an informal learning tool, particularly when they needed clarification or supplementary explanations in their school subjects. Platforms such as YouTube and Google were commonly referenced as essential resources for studying. For example, one student stated, *"If I don't understand something in my lessons, I watch explanations on YouTube"* (Sude, F), highlighting how digital content supports autonomous and self-paced learning. These findings demonstrate that social media is not only a recreational space but also a meaningful extension of the academic environment.

Another significant purpose was social communication. Students used messaging applications to maintain emotional connection with their peers and family members, forming a continuous line of interaction that extends beyond school hours. These platforms help preserve friendships, foster a sense of belonging, and support interpersonal relationships. Reflecting this, Melis (F) articulated, *"Texting or video chatting makes me feel close to my friends even when I'm home."* Such accounts show that social media plays a central role in sustaining peer networks during early adolescence.

Finally, many students used social media as a platform for sharing personal interests and creative expressions. Whether posting about sports, hobbies, literature, or daily experiences, students viewed sharing as an opportunity to express themselves and engage with wider audiences. For instance, one student shared, *"I run a literature page where I write poems and share them"* (Kaan, M). These examples indicate that social media functions as a digital space in which students construct and present aspects of their identities. Taken together, these findings reveal that lower secondary school students use social media in multifaceted ways that blend entertainment, learning, communication, and self-expression. Their engagement is not random or unstructured; rather, it reflects meaningful patterns shaped by personal needs, academic demands, and social contexts.

RQ2. What positive effects does social media have on students?

Table 3.

Positive Effects of Social Media

Sub-theme	<i>F</i>	Participant codes
Academic contributions	3	Gül (F), Irmak (F), Emre (M)
Development of social skills	3	Gül (F), Ahmet (M), Sude (F)
Supporting creativity	3	Azra (F), Ahmet (M), Kaan (M)

The findings indicate that students perceive social media as offering several positive contributions to their academic, social, and creative development. Rather than viewing digital platforms solely as recreational spaces, students identified meaningful ways in which social media enhances their learning processes, communication abilities, and opportunities self-expression. Academic contributions emerged as an important dimension of students' experiences. Many students reported that social media supports their understanding of school subjects by providing access to educational videos, documentaries, and explanatory content. YouTube in particular was frequently cited as a valuable tool for reinforcing classroom learning. For example, Gül (F) noted, *"I watch lectures on YouTube; it helps me a lot during my exam year,"* illustrating how digital content serves as supplementary instructional

material. Similarly, Emre (M) explained that certain teachers recommended high-quality online content, enabling him to deepen his understanding of topics such as history and science. These accounts demonstrate that social media plays an increasingly important pedagogical role in students' daily academic routines. Beyond academic support, students emphasised the role of social media in the development of social skills. Online environments provided opportunities for interaction with peers, exposure to diverse viewpoints, and engagement in collaborative activities. For instance, Gül (F) described how communicating with international players during online games helped improve her English language skills. In the same vein, Sude (F) stated, *"We have group chats with my friends on social media, which strengthens our communication,"* highlighting the platform's role in fostering interpersonal connection. These examples suggest that social media functions not only as a communication tool but also as a space that facilitates social learning and interaction.

Additionally, social media was viewed as a catalyst for supporting creativity. Several students described engaging in creative activities such as video editing, digital design, and content production. Azra (F) explained that she regularly edits videos using CapCut, while Ahmet (M) shared that he was working on a WordPress website to support his father's business. Kaan (M) further noted that Pinterest inspired him to create his own graphic designs. These expressions illustrate how social media platforms provide students with accessible tools and environments that nurture imagination, design skills, and digital creativity. Taken together, the findings indicate that students experience social media not merely as entertainment but also as a multidimensional environment that contributes positively to their academic performance, enhances their social competencies, and fosters creativity. These perspectives highlight the constructive potential of digital engagement when used intentionally and purposefully.

RQ3. What negative effects does social media have on students?

Table 4.

Negative Effects of Social Media

Sub-theme	<i>F</i>	Participant codes
Attention deficit & reduced academic performance	2	Miraç (M), Beyza (F)
Time management & disrupted sleep patterns	2	İnci (F), Emre (M)
Addictive tendencies (compulsion to check)	2	Sude (F), Nihat (M)

The analysis of student experiences reveals that social media also produces several negative outcomes, particularly in areas related to concentration, time regulation, sleep quality, and emerging dependency behaviours. These effects illustrate how excessive or unregulated digital engagement can interfere with both academic responsibilities and overall well-being. Primarily, students frequently highlighted the impact of social media on attention and academic performance. Extended periods spent scrolling, watching videos, or engaging with notifications made it difficult for them to sustain focus during study sessions. For example, Miraç (M) stated, *"When I spend a long time on social media, it becomes difficult for me to focus on my studies,"* which reflects the distracting nature of constant visual and auditory stimuli. Similarly, Beyza (F) reported that notifications disrupted her concentration even when she attempted to study, suggesting that digital interruptions fragment cognitive attention and reduce academic efficiency.

A second challenge expressed by students concerns time management and sleep patterns. Many described unintentional time loss while engaging with social media, often spending considerably more time online than planned. İnci (F) shared, *“I look at my phone before going to bed, and sometimes I stay up watching videos until very late,”* emphasising how nighttime usage disrupts healthy sleep routines. Emre (M) added that even a short intention such as watching a single video frequently extended into hours, demonstrating how algorithm-driven content feeds encourage prolonged engagement. These patterns not only reduce sleep duration but also impair students’ daily functioning and readiness for academic tasks.

Students reported behaviours indicative of an emerging tendency toward addictive use. Some expressed compulsive urges to check their phones or difficulties disengaging even when they recognised negative effects. Sude (F) explained, *“Sometimes I feel as if I am searching with my hand even when I do not have my phone,”* illustrating a habitual response akin to dependency. Likewise, Nihat (M) remarked, *“I want to be on social media all day; I feel incomplete when I stop,”* signalling emotional reliance on digital environments. Taken together, these findings indicate that social media can adversely affect students by diminishing concentration, disrupting time management and sleep quality, and fostering patterns associated with addictive behaviour. These negative effects highlight the importance of conscious digital habits and structured guidance to mitigate potential harm.

RQ4. How does social media influence students’ family and community relationships?

Table 5.

Family and Community Relations

Sub-theme	F	Participant codes
Parental control and supervision	2	Gül (F), Melis (F)
Intra-family communication issues	2	Kaan (M), Sude (F)

The findings reveal that social media plays a notable role in shaping students’ relationships within the family environment. Two main dynamics emerge in this context: parental supervision practices and the influence of social media on everyday family communication patterns. Collectively, the data suggest that while parents attempt to regulate their children’s digital engagement, social media can simultaneously hinder face-to-face interaction and contribute to communication gaps within the household.

First, parental supervision was a recurring feature in the students’ experiences. Some students explained that their parents actively monitored or limited their social media use, aiming to protect them from excessive screen time or harmful online content. For instance, Gül (F) noted, *“My mother does not want me to spend too much time on social media; she sometimes takes my phone,”* indicating a protective and restrictive approach. Similarly, Melis (F) stated that her mother occasionally checked her online activities. These accounts show that parents employ varying degrees of oversight to manage their children’s digital behaviour, reflecting wider concerns about online safety and developmental impacts.

In contrast, the theme of intra-family communication highlights how social media can disrupt the quality of interactions among family members. Students described situations in

which digital engagement created conflicts, reduced shared time, or led to emotional distance within the family. Kaan (M) reported, “*Even when I am having dinner with my family, I am always on my phone, so we sometimes argue,*” illustrating how persistent device use can interfere with family routines. Likewise, Sude (F) observed that “*Everyone at home is looking at their phones; sometimes we do not spend time together,*” pointing to a mutual disengagement dynamic in which all family members are absorbed in their own digital worlds.

Overall, these findings suggest that social media has a dual influence on family relationships. While parents attempt to regulate their children’s social media use, the prevalence of digital engagement by both children and adults can reduce the frequency and depth of interpersonal communication within the household. The study underscores the need for balanced digital habits and conscious family interaction practices to ensure that social media does not replace meaningful face-to-face connection.

RQ5. How does social media affect students’ coursework and academic responsibilities?

Table 6.

Impact of Social Media on Coursework and Responsibilities

Sub-theme	<i>F</i>	Participant codes
Disruption of studying, homework, and exam preparation	2	Kaan (M), Beyza (F)
Planned and controlled use that supports responsibility fulfilment	2	Azra (F), Emre (M)

The findings demonstrate that social media exerts a dual influence on students’ academic responsibilities, functioning both as a source of distraction and, when used purposefully, as a manageable aspect of their daily routines. Students’ accounts reveal two contrasting patterns: unregulated use that hinders schoolwork, and planned engagement that allows students to balance digital activities with their academic obligations. Some students reported that unconscious or excessive social media use disrupts their focus on academic tasks and leads to procrastination. The constant availability of stimulating content diverts attention away from school responsibilities and reduces the time allocated for studying. Kaan (M) explained, “*I postpone studying when I get caught up in social media,*” highlighting how digital engagement can unintentionally displace academic priorities. Similarly, Beyza (F) noted difficulties in managing device use during critical academic periods, stating, “*I don’t want to look at my phone too much during exam week, but I cannot stop.*” These accounts illustrate how the immersive nature of social media can undermine students’ ability to prepare effectively for examinations and maintain sustained concentration.

Despite these challenges, some students described adopting planned and structured approaches to their social media use, which allowed them to fulfil academic duties without significant disruption. This indicates that conscious regulation and self-discipline can mitigate potential negative effects. For example, Azra (F) stated, “*First I finish my studies, then I go on social media,*” demonstrating a deliberate sequencing strategy. Likewise, Emre (M) implemented a self-imposed schedule, describing, “*I set a specific time for myself-first study, then social media.*” These practices show students’ capacity to integrate social media use into their routines in a balanced manner when appropriate boundaries are established. Taken together, the findings suggest that the impact of social media on schoolwork is largely determined by students’ usage patterns. While unregulated, impulsive engagement can hinder

academic performance, planned and intentional use can help students maintain control over their responsibilities. The results highlight the importance of developing digital self-regulation and time-management skills to ensure that social media does not compromise academic success.

RQ6. What psychological effects does social media have on students?

Table 7.

Psychological Effects of Social Media

Sub-theme	<i>F</i>	Participant Codes
Self-confidence and self-perception	2	Melis (F), Sude (F)
Anxiety and stress	2	Nihat (M), İnci (F)
Cyberbullying experiences or exposure	2	Ahmet (M), Gül (F)

The findings demonstrate that social media has notable psychological effects on students, particularly shaping how they perceive themselves, how they experience anxiety, and how they encounter harmful online interactions such as cyberbullying. These effects highlight the emotional vulnerabilities of early adolescents within digital environments and point to the complex interplay between online feedback, social comparison, and emotional well-being. Several students reported that social media influences their self-confidence and self-perception, often in negative ways. The abundance of idealised images, curated lifestyles, and popularity indicators such as likes and followers prompted some students to compare themselves to others. Melis (F) described feeling inadequate after viewing the highly polished photos of her peers, stating, *“I feel bad when I look at some girls’ photos on Instagram; they always look so beautiful.”* Similarly, Sude (F) expressed that receiving fewer likes than expected made her feel “worthless” and demoralised. These examples illustrate how social media may distort adolescents’ self-image by amplifying social comparison and external validation. In addition, students frequently referenced feelings of anxiety and stress associated with social media use. These emotional responses were often linked to concerns about how others might evaluate their posts or the fear of missing out on social activities. Nihat (M) shared that posting content caused him significant worry, explaining, *“Sometimes when I post something on social media, it stresses me out to think about what comments I will get.”* Likewise, İnci (F) described the emotional discomfort she experienced when she saw her friends socialising without her, stating, *“I feel bad if I see my friends having fun outside while I am at home.”* These accounts show that online visibility and peer dynamics can heighten adolescents’ sensitivity to social evaluation and exclusion.

A third psychological concern that emerged was exposure to cyberbullying. Several students recounted direct or indirect experiences with hostile comments, anonymous messages, or online harassment. Ahmet (M) mentioned that a friend had received malicious messages from an unknown account, an event that deeply upset him. Similarly, Gül (F) explained, *“Sometimes when I post something, I get unpleasant comments and it bothers me.”* These incidents highlight the potential emotional harm caused by cyberbullying, which can create distress, insecurity, and fear among young users. Taken together, the findings indicate that social media can adversely influence students’ psychological well-being by undermining their self-confidence, increasing anxiety, and exposing them to cyberbullying. While social media can be a space for connection and expression, these results underscore the need for

awareness, digital resilience, and protective strategies to support students' mental health in online environments.

RQ7. How do students perceive issues related to privacy and security on social media?

Table 8.

Privacy and Security Concerns

Sub-theme	<i>f</i>	Participant codes
Caution about sharing personal information	2	İnci (F), Sude (F)
Password security and account protection	2	Ahmet (M), Kaan (M)
Awareness of scams and dangerous content	2	Miraç (M), Beyza (F)

The findings reveal that students are increasingly aware of the risks associated with privacy and security on social media platforms. Their experiences highlight three interconnected areas of concern: managing personal information, protecting account security, and recognising fraudulent or harmful online content. Overall, students demonstrate a growing but still developing digital literacy regarding online safety. Firstly, several students expressed heightened caution regarding the sharing of personal information online. Their statements reflected a basic awareness of privacy risks and a desire to avoid exposure to potentially harmful individuals. İnci (F) explained, “*I never share my phone number on social media because there might be people with bad intentions,*” demonstrating sensitivity to the dangers of sharing sensitive details. Similarly, Sude (F) noted that parental guidance played a role in shaping her online behaviour, stating that her mother warned her not to disclose her address or school information. These findings indicate that both personal awareness and family influence contribute to more careful digital practices among students. A second area of concern involved password security and account protection. Students described taking various precautions to safeguard their social media accounts, such as not sharing passwords and enabling additional security features. Ahmet (M) emphasised the importance of not disclosing login information, explaining, “*I do not share my Instagram password with anyone. Sometimes my friends share their passwords and regret it.*” Likewise, Kaan (M) noted that he activated two-factor authentication to prevent unauthorised access. These examples suggest that students recognise the value of strong security practices and are beginning to adopt protective strategies to prevent account breaches.

Students discussed their encounters with fraudulent messages and dangerous content online. Some described receiving suspicious messages that promised rewards or requested personal information. Miraç (M) shared that he once received a message claiming he had “*won an award*” but chose not to open it due to concerns about authenticity. Beyza (F) noted that unknown individuals sometimes contacted her with malicious intent, prompting her to avoid interaction. These accounts reflect a foundational understanding of digital risks, particularly those involving scams and harmful links, though students’ responses also suggest the need for formalised instruction on recognising and responding to such threats. Taken together, these findings indicate that students are moderately aware of privacy and security issues in digital environments. They demonstrate caution in sharing personal information, show increasing competence in maintaining account security, and display emerging critical judgment when encountering fraudulent content. Nonetheless, the data underscore the importance of

equipping young users with more comprehensive digital literacy skills to ensure safe and responsible social media use.

RQ8. How do students experience and describe social media addiction?

Table 9.

Social Media Addiction

Sub-theme	<i>F</i>	Participant codes
Constant or compulsive use	2	Melis (F), Beyza (F)
Time management difficulties	2	Ahmet (M), Gül (F)
Physical and mental effects	2	İnci (F), Emre (M)

The findings show that students' descriptions of their social media habits reflect behavioural patterns associated with emerging digital addiction. These experiences cluster around three main areas: compulsive or uncontrolled use, difficulties in managing time, and physical or psychological consequences. Together, they illustrate how the design of digital platforms—particularly their constant notifications and algorithm driven content shapes habitual behaviours that become difficult for young users to regulate. To begin with, students frequently referenced constant or compulsive use, describing situations in which they reached for their phones automatically or felt uneasy when disconnected. Melis (F) explained this urge as an almost reflexive action, stating, *“Sometimes I can’t stop reaching for my phone; I feel the need to constantly check something.”* Similarly, Beyza (F) reported experiencing restlessness when unable to access social media, which indicates the early stages of dependency-like behaviour. These accounts demonstrate that the psychological pull of social media encourages repeated checking and habitual engagement, even in the absence of a clear purpose.

Another common difficulty concerned time management. Students described losing track of time while browsing feeds, watching videos, or engaging in online activities. Ahmet (M) remarked, *“I lose track of time when I am on social media, and suddenly I realise hours have passed,”* illustrating how the immersive nature of digital content contributes to unintentional overuse. Gül (F) shared similar experiences, noting that even brief intentions such as checking a message often extended into lengthy, unplanned browsing sessions. These patterns show how social media can interfere with students' daily routines, homework schedules, and sleep patterns. In addition to psychological and behavioural concerns, students reported physical and mental effects resulting from excessive use. Some described discomfort such as headaches or fatigue, while others reported disruptions in sleep quality. İnci (F) noted, *“I get a headache when I hold my phone too long, but I still don’t want to put it down,”* reflecting the tension between physical strain and emotional attachment. Emre (M) added, *“When I spend time on my phone at night, my sleep pattern is disrupted, and it becomes difficult to wake up,”* highlighting the connection between nighttime scrolling and poor sleep hygiene. Taken together, the findings indicate that students exhibit multiple indicators of developing social media addiction, including compulsive behaviours, difficulty regulating time, and negative physical and psychological outcomes. These results underscore the need for digital self-regulation strategies and educational interventions that help adolescents establish healthier boundaries around technology use.

RQ9. How do students perceive a life without social media?**Table 10.***Perception of Life Without Social Media*

Sub-theme	<i>f</i>	Participant codes
Negative perceptions	2	Kaan (M), Nihat (M)
Alternative activities	2	Sude (F), Miraç (M)
Impacts on access to information and communication	2	Emre (M), Ahmet (M)

The data reveal that students' perceptions of a life without social media are predominantly negative, shaped by concerns about social disconnection, limited access to information, and disruption of daily routines. At the same time, some students acknowledged that the absence of social media could allow them to engage more in alternative activities. Their reflections illustrate the central role social media plays in their social, academic, and personal lives. Several students expressed negative perceptions of a life without social media, associating it with boredom, social isolation, and the loss of a familiar communication channel. Kaan (M) described such a scenario as monotonous, stating, *"It would be so boring without social media; I would not know what to do."* Similarly, Nihat (M) voiced concerns about social disconnection, explaining, *"I could not keep in touch with my friends; it would be difficult to go out."* These perspectives indicate that students view social media as an essential component of their social participation and everyday routines.

Despite these concerns, some students acknowledged that the absence of social media might create space for alternative activities. They reflected on the possibility of engaging more in offline hobbies, spending time with family, or participating in physical activities. Sude (F) stated, *"If I did not have a phone, I would read more books or spend more time with my family,"* suggesting that social media sometimes displaces other meaningful pursuits. Likewise, Miraç (M) noted that he would likely spend more time outdoors, explaining, *"If there were no social media, I would exercise and play more outside."* These reflections reveal students' awareness of the trade-offs between online and offline activities.

Students highlighted the potential challenges in accessing information and maintaining communication without social media. They described social media as a practical tool for obtaining information quickly and facilitating communication in their daily lives. Emre (M) explained, *"It would be very difficult to obtain information. Even while studying, I find everything on the internet."* Ahmet (M) similarly emphasised the importance of digital tools, stating, *"I don't know how we would live without phones and the internet; everything would be very difficult."* These accounts underscore the extent to which students rely on digital platforms for academic support and everyday communication. Taken together, these findings illustrate that students view social media as an integral part of their lives, shaping how they learn, interact, and access information. While some recognise the potential benefits of reduced digital engagement, the majority associate a life without social media with significant limitations and challenges.

Discussion and Conclusion

The findings of this study reveal that social media occupies a central and multifaceted place in the lives of middle school students and influences their academic practices, social relationships, emotional experiences and daily routines. Students' motivations for using social media reflect a combination of recreational, communicative, informational and expressive needs. Their use of platforms for entertainment aligns with uses and gratifications theory, which suggests that individuals actively choose media to satisfy emotional and psychological needs (Katz et al., 1973; Rubin, 2009). The preference for short videos, humorous content and playful interactions supports earlier findings that adolescents use social media primarily for fun, relaxation and diversion (Bostancı, 2010; Solmaz et al., 2013). At the same time, students frequently used social media to support their academic learning, especially through YouTube, Google and educational content pages. This supports prior research demonstrating that digital platforms increasingly function as hybrid learning environments that complement school-based instruction (Alican & Saban, 2013; McLoughlin & Lee, 2007; Tartari, 2015). Such use illustrates how social media has become both a leisure space and an informal educational tool, allowing students to engage in self-paced learning outside classroom boundaries.

The study also highlights the constructive role of social media in developing social competencies and creativity. Students described participating in gaming communities, peer group chats and collaborative online activities, which provided opportunities to practise communication skills and engage with diverse viewpoints. These experiences align with sociocultural learning theories that frame learning as socially mediated (Vygotsky, 1978) and with studies showing that digital media environments enhance adolescents' creative expression (Hançer & Mişe, 2019). Activities such as video editing, graphic design and content creation further underscore the creative potential of digital platforms. Despite these benefits, students also identified a number of risks.

Difficulties in concentration, delays in academic tasks and the tendency to spend prolonged periods online reflect the cognitive challenges associated with media multitasking and constant digital stimulation (Rosen et al., 2011). The sense of compulsion described by students is consistent with reinforcement-based models of behavioural addiction, in which intermittent rewards and constant notifications increase engagement (Alter, 2017). These findings mirror research reporting that excessive social media use negatively affects academic achievement and positions young people primarily as passive consumers (Bayzan et al., 2023; Twenge & Campbell, 2018).

Psychological effects emerged as another significant dimension. Many students reported comparing themselves with peers and influencers, experiencing feelings of inadequacy and linking their self-worth to online feedback. This finding aligns strongly with social comparison theory (Festinger, 1954) and with empirical work demonstrating that online comparison processes undermine adolescents' self-esteem and increase anxiety (Appel et al., 2016; Feinstein et al., 2013; Vogel et al., 2014). Reports of cyberbullying further reinforce existing international evidence on the detrimental mental health impacts of online harassment (Aydın & Çelik, 2016; Livingstone & Smith, 2014).

Family relationships were also shaped by students' social media use. Although some parents attempted to supervise or restrict online activity, students frequently noted that social media disrupted daily communication within the household. This phenomenon reflects the broader concept of technoference, which refers to digital interruptions that reduce the quality of family interactions (McDaniel & Coyne, 2016). Prior research similarly emphasises the need for parents to adopt balanced, guiding approaches rather than restrictive or punitive ones (Biricik, 2021; Goodwin, 2018; Şirin, 2006). Students' academic responsibilities were influenced by their patterns of technology use. Those with limited self-regulation struggled to stay focused and often postponed their homework. In contrast, students who used social media only after completing their studies and followed structured routines reported fewer academic disruptions. This distinction highlights the role of self-regulation skills and executive functioning in moderating digital engagement during early adolescence. Regarding privacy and security, students exhibited partial awareness of online risks and attempted to avoid sharing personal details, yet still encountered fraudulent messages or harmful content. Such experiences support earlier findings that young people possess incomplete digital literacy and require more structured training in online safety (Bayzan et al., 2023; Göldağ & Kanat, 2018).

Students' reflections on a life without social media revealed two contrasting perspectives. Many viewed such a scenario as socially isolating and monotonous, reflecting the strong role of digital connectivity in adolescents' sense of belonging. Others believed that being offline would create opportunities for healthier activities such as reading, outdoor play or spending time with family. This dual perception aligns with research suggesting that social media is simultaneously indispensable and a substitute for deeper offline engagement (Solmaz et al., 2013). Overall, the findings illustrate that social media exerts complex and multidimensional effects on middle school students. It provides opportunities for academic support, social connection and creative engagement while also presenting risks related to attention, psychological well-being, family communication and online safety. These intertwined experiences highlight the need for balanced and developmentally informed approaches to social media use in schools and families, strengthening students' digital citizenship, media literacy and self-regulation skills to foster healthier and more responsible engagement with digital platforms.

Recommendations

Based on the findings of this study, several targeted recommendations can be made to support healthier and more conscious social media use among middle school students. First, because students frequently use social media for both entertainment and academic purposes, schools should incorporate structured media literacy education that helps students distinguish between productive and distracting online behaviours. Instruction should explicitly address how to evaluate online information, how to balance recreational and academic use, and how to recognise algorithm-driven content that may contribute to distraction. Given that many students experienced difficulties with time management, procrastination and sleep disruption, it is essential to provide training in self-regulation strategies. Schools can integrate short, developmentally appropriate modules on digital self-discipline, while families can help

students establish clear routines in which academic responsibilities are completed before recreational screen use.

The findings also showed that students experienced psychological challenges such as anxiety, stress and lowered self-esteem related to social comparison. Therefore, guidance counsellors and teachers should include discussions on online comparison, unrealistic digital portrayals and emotional responses to feedback on social media. Activities that promote healthy self-perception and critical reflection on social media content should be embedded into school programmes. Because cyberbullying emerged as a concern, schools should strengthen their digital citizenship programmes by explicitly teaching pupils how to recognise, report and cope with cyberbullying incidents. Collaborations between school administrators, counsellors and families are needed to create safe reporting channels and promote a zero-tolerance culture regarding digital harassment. Findings related to family communication disruptions and inconsistent parental supervision highlight the importance of equipping parents with practical strategies. Rather than relying solely on restrictive measures, families should adopt guiding approaches that include open communication, co-use practices and setting shared expectations for technology use. Parent workshops or information sessions could support families in implementing balanced and developmentally appropriate monitoring. Privacy and security concerns indicate a need for comprehensive instruction on protecting personal information, strengthening passwords, avoiding fraudulent messages and understanding risks associated with online interactions. Both schools and families should provide clear guidance on safe digital behaviour.

Finally, because students expressed that life without social media could both reduce social connection and create opportunities for healthier offline activities, schools and community organisations should actively promote extracurricular programmes such as sports, arts and reading clubs that provide alternative avenues for socialisation, creativity and emotional regulation. Increasing access to such activities may help reduce overreliance on social media while supporting students' psychosocial well-being.

References

- Alican, C., & Saban, A. (2013). Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları: Ürgüp örneği [Secondary and high school students' attitudes in terms of social media usage: Ürgüp sampling]. *Erciyes University Social Sciences Institute Journal*, 1(35), 1-14.
- Al-Qaysi, N., Mohamad-Nordin, N., & Al-Emran, M. (2020). A systematic review of social media acceptance from the perspective of educational and information systems theories and models. *Journal of Educational Computing*, 57(8), 2085-2109. <https://doi.org/10.1177/073563311881787>
- Alter, A. (2017). *Irresistible: The rise of addictive technology and the business of keeping us hooked*. Penguin Press.
- Appel, H., Gerlach, A. L., & Crusius, J. (2016). The interplay between Facebook use, social comparison, envy, and depression. *Current Opinion in Psychology*, 9, 44-49. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.10.006>
- Aydın, M., & Çelik, T. (2016, April 28-30). Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yarar ve riskleri üzerine bir inceleme [An investigation into the benefits and risks of social media from the perspective of students]. In *USBES V International Symposium on Social Studies* (pp. 743-754). Pamukkale University.
- Azizi, S. M., Soroush, A., & Khatony, A. (2019). The relationship between social networking addiction and academic performance in Iranian students of medical sciences: a cross-sectional study. *BMC Psychology*, 7(28), 1-8. <https://doi.org/10.1186/s40359-019-0305-0>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? [Qualitative research process: How to conduct qualitative research?]. *Ahi Evran University Journal of Social Sciences Institute*, 5(2), 368-388.
- Baştürk Akca, E., Sayımer, İ., Balaban Salı, J., & Başak, B. E. (2014). Okulda siber zorbalığın nedenleri, türleri ve medya okuryazarlığı eğitiminin önleyici çalışmalarındaki yeri [Causes and types of cyberbullying in schools and the role of media literacy education in preventive efforts]. *Electronic Journal of Professional Development and Research (EJOIR)*, 2(2), 17-30.
- Bayzan, Ş., Yıldırım, Ö., Karakuş Yılmaz, T., Kurşun, E., Turgut, Y. E., & Aslan, A. (2023). Türkiye'deki çocukların internet kullanım alışkanlıkları ve dijital okuryazarlık becerileri üzerine bir araştırma [A Study on internet usage habits and digital literacy skills of children's in Turkey]. *Korkut Ata Journal of Turkish Studies*, (13), 1331-1364. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1376739>
- Bilgin, M. (2018). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki [The relationship between social media addiction and psychological disorders in adolescents]. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(3), 237-247. <https://doi.org/10.23834/istrjournal.452045>
- Biricik, Z. (2021). Çocukların oynadığı dijital oyunlara ilişkin dijital ebeveynlerinin farkındalıkları üzerine bir inceleme [An investigation on digital parent awareness on digital games played by children]. *Journal of Erciyes Communication*, 8(2), 575-597. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.785287>
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal medyanın gelişimi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları* [Development of social media and social media usage habits of communication faculty students] (Publication No. 258186) [Master thesis, Erciyes University]. National Thesis Center.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* [Scientific research methods] (8th ed.). Pegem.
- Cohen, H. (2020). Social media definitions. Actionable Marketing 101. Retrieved 25 May, 2025, from <https://heidicohen.com/social-media-definition/>
- Creswell, J. W. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage.

- Deniz, L., & Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları [High school students' social media addiction]. *Kastamonu Education Journal*, 26(2), 355-367. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.389780>
- Destebaşı, F. (2016). Yeni okuryazarlıklar: Tanımı, kapsamı ve teorik ilkeleri [New literacies: Definition, scope, and theoretical principles]. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 895-910. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9398>
- Feinstein, B. A., Hershenberg, R., Bhatia, V., Latack, J. A., Meuwly, N., & Davila, J. (2013). Negative social comparison on Facebook and depressive symptoms: Rumination as a mechanism. *Psychology of Popular Media Culture*, 2(3), 161-170. <https://doi.org/10.1037/a0033111>
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140. <https://doi.org/10.1177/001872675400700202>
- Gökçearslan Çiftci, E. (2012). Çocukluk tarihi [History of childhood]. In Y. Oz (Ed.), *İnsan davranışı ve sosyal çevre I* [Human behavior and social environment I] (pp. 54-77). Atatürk University.
- Göldağ, B., & Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları [Digital literacy status of students receiving fine arts education]. *International Journal of Social Science*, 70, 77-92. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7736>
- Goodwin, K. (2018). *Dijital dünyada çocuk büyütme* [Raising children in the digital world] (T. Er, Trans.). Aganta Kitap.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* [Qualitative research in the social sciences] (2nd ed.). Seçkin.
- Hançer, A. H., & Mişe, H. (2019). Ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanma durumları ve sosyal medyaya yönelik tutumları [Use of social media for educational purposes by secondary school students and attitudes towards social media]. *Folklore/Literature*, 25(97), 18-30. <https://doi.org/10.22559/folklor.923>
- Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1973). Uses and gratifications research. *Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509-523. <https://doi.org/10.1086/268109>
- Keles, B., McCrae, N., & Grealish, A. (2020). A systematic review: The influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 79-93. <https://doi.org/10.1080/02673843.2019.1590851>
- Khalaf, A. M., Alubied, A. A., Khalaf A.M., & Rifaey, A. A. (2025). The impact of social media on the mental health of adolescents and young adults: A systematic review, *National Library of Medicine*, 15(5), e42990. <https://doi.org/10.7759/cureus.42990>
- Kırık, A. M., & Karakuş, M. K. (2013). Sosyal medya ve internet teknolojisi ile yöndeşen televizyon yayıncılığı: Sosyal TV [Converged with social media and internet technology television broadcasting: Social Tv]. *Online Academic Journal of Information Technology*, 4(12), 61-73. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2013.2.003.x>
- Konuk, N., & Güntaş, S. (2018). Sosyal medya kullanımı eğitimi ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı [Training in social media usage and using social media as an education tool]. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(4), 1-25.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies: the nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635-654. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12197>
- McDaniel, B. T., & Coyne, S. M. (2016). Technoferece: The interference of technology in couple relationships and implications for well-being. *Psychology of Popular Media Culture*, 5(1), 85-98. <https://doi.org/10.1037/ppm0000065>
- McLoughlin, C., & Lee, M. J. (2007). Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. In *ICT: Providing choices for learners and learning. Proceedings of ASCILITE Singapore 2007* (pp. 664-675).

- Ministry of National Education (MoNE). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar) [Social studies course curriculum (primary and secondary school 4th, 5th, 6th and 7th grades)]. MEB.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage.
- Öztürk, M. F., & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi [Interaction of social media and education]. *Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage.
- Rosen, L., Lim, A., Carrier, M., & Cheever, N. A. (2011). An empirical examination of the educational impact of text message-induced task switching in the classroom: Educational implications and strategies to enhance learning. *Psicología a Educativa*, 17(2), 163-177. <https://doi.org/10.5093/ed2011v17n2a4>
- Rubin, A. M. (2009). Uses and gratifications perspective on media effects. In J. Bryant & M. B. Oliver (Eds.), *Media effects* (pp. 165-184). Routledge.
- Salari N., Zarei, H., Rasaulpoor, S., Ghasemi, H., Hosseinian-Far, A., & Mohammadi, M. (2025). The impact of social networking addiction on the academic achievement of university students globally: A meta-analysis. *Public Health in Practice*, 13(9), 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.puhip.2025.100584>
- Şirin, M. R. (2006). *Gösteri çağı çocukları* [Children of the show age] (2nd Ed.). İz.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama [An application on the use of internet and social media]. *Journal of Selcuk Communication*, 7(4), 23-32.
- Tartari, E. (2015). The use of social media for academic purposes in students' learning process. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 4(2), 393-398. <https://doi.org/10.5901/ajis.2015.v4n2p393>
- Tezci, E., & İçen, M. (2017). High school students' social media usage habits. *Journal of Education and Practice*, 8(27), 99-108.
- Turkish Statistical Institute. (2024). Information technologies usage among children research. Retrieved 25 May, 2025, from <https://data.tuik.gov.tr>
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2018). Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: Evidence from a population-based study. *Preventive Medicine Reports*, 12, 271-283. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2018.10.003>
- Vogel, E. A., Rose, J. P., Roberts, L. R., & Eckles, K. (2014). Social comparison, social media, and self-esteem. *Psychology of Popular Media Culture*, 3(4), 206-222. <https://doi.org/10.1037/ppm0000047>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University.

BIOGRAPHICAL NOTES

Contribution Rate of Researchers

Author 1: 50%

Author 2: 50%

Conflict Statement

There is no conflict of interest that the author will declare in the research.

Notice of Use of Artificial Intelligence

The authors have utilised an artificial intelligence tool to locate references for the literature review in this article.

Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Durumları

Özet

Dijital ortamların sunduğu fırsatlar kadar barındırdığı risklerin de artması, öğrencilerin sosyal medya kullanım biçimlerini çok boyutlu olarak incelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanım pratiklerini ve sosyal medyanın akademik, sosyal, psikolojik ve davranışsal etkilerine ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu (2024-2025) 20 ortaokul öğrencisi (7. ve 8. sınıf) oluşturmaktadır. Fenomenolojik desenle yürütülen nitel araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda dokuz ana tema belirlenmiştir: sosyal medya kullanım amaçları, olumlu etkiler, olumsuz etkiler, aile ilişkileri, akran etkileşimleri, akademik sorumluluklar, psikolojik iyi oluş, mahremiyet ve güvenlik, sosyal medyasız yaşam algısı. Bulgular, öğrencilerin sosyal medyayı ağırlıklı olarak eğlence, bilgi edinme, iletişim kurma ve içerik paylaşma amaçlarıyla kullandıklarını göstermektedir. Öğrenciler, sosyal medyanın ders çalışmalarına destek olduğunu, sosyal becerilerini geliştirdiğini ve yaratıcılıklarını artırdığını ifade etmiştir. Öte yandan dikkat dağınıklığı, zaman yönetimi sorunları, uyku düzensizliği, bağımlılık eğilimleri ve siber zorbalığa maruz kalma gibi olumsuz etkiler de rapor edilmiştir. Ayrıca sosyal medyanın aile içi iletişimi zayıflatabildiği ve öğrencilerin mahremiyet güvenliğine yönelik kaygılar taşıdığı görülmüştür. Genel olarak çalışma, sosyal medyanın ortaokul öğrencilerinin yaşamında hem önemli fırsatlar hem de kayda değer riskler barındırdığını göstermektedir. Bulgular, öğrencilerin medya okuryazarlığı, dijital öz-düzenleme ve çevrimiçi güvenlik farkındalıklarının güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Ailelerin kısıtlayıcı değil rehberlik edici yaklaşımlar benimsemesi; öğretmenlerin ise sosyal medyanın yapıcı ve etik kullanımını destekleyen etkinliklere derslerinde yer vermesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, sosyal medya kullanımı, ortaokul öğrencileri.

Giriş

Teknolojik gelişmeler, bireylerin yaşamlarını derin biçimde şekillendirmeye ve dönüştürmeye devam etmektedir. Ekonomik üretimden günlük iletişim biçimlerine kadar çağdaş toplumsal yaşamın birçok yönü dijital yenilikler tarafından yeniden biçimlendirilmektedir. Örneğin, çalışanlar bilgisayar tabanlı sistemler aracılığıyla görevlerini hızlı bir şekilde tamamlayabilmekte, tüketiciler dünyanın herhangi bir yerinden ürün satın alabilmekte ve bireyler sosyal ağ platformları üzerinden anlık olarak iletişim kurabilmektedir (Destebaşı, 2016). Bilgisayar ve internet teknolojilerinin hızlı gelişimi, yeni dijital araçların ve ortamların ortaya çıkışını hızlandırmıştır. Bunlar arasında çeşitli platformları, ağları ve teknolojileri kapsayan sosyal medya, yirmi birinci yüzyılın en belirgin iletişim ve iş birliği alanlarından biri hâline gelmiştir (Tezci & İçen, 2017).

Cohen (2020), sosyal medyayı kullanıcıları etkileşimli ağlar içinde birbirine bağlayan, içerik üretme, paylaşma ve dolaşıma sokma olanağı sağlayan küresel bir platform olarak tanımlamaktadır. Sosyal medya; gerçek zamanlı iletişimi, yorum yapmayı, paylaşımı ve iş birliğini kolaylaştırmakta; bireylerin görüşlerini ifade etmelerine, fotoğraf ve video

yaymalarına ve bilgiye anında erişmelerine imkân tanımaktadır. Bu özellikler, öğrenme ve öğretme deneyimlerini zenginleştirme yönünde fırsatlar sunmaktadır (Öztürk & Talas, 2015).

Dijital çağda büyüyen çocuklar erken yaşlardan itibaren teknolojiyle karşılaşmakta ve bu durum onların sosyalleşme süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle aileler, çocukların dijital deneyimlerini yönlendirmede önemli bir role sahiptir. Dijital teknolojilerin genişlemesiyle birlikte dijital vatandaşlık, siber etik ve çevrim içi güvenlik gibi kavramlar önem kazanmış; siber zorbalık, kimlik hırsızlığı, yanlış bilgi ve mahremiyet ihlalleri gibi sorunlar da ortaya çıkmıştır (MEB, 2018). Bu nedenle medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve etik farkındalık gibi becerilerin geliştirilmesi, dijital ortamlarda güvenli ve sorumlu katılım için zorunlu hâle gelmiştir (Baştürk Akça vd., 2014; Destebaşı, 2016).

Bu toplumsal dönüşümlere paralel olarak, son dönem ampirik araştırmalar sosyal medya kullanımının öğrencilerin akademik performanslarını ve psikolojik gelişimlerini karmaşık biçimlerde etkilediğini göstermektedir. Bazı çalışmalar, ölçülü ve rehberlik edilen sosyal medya kullanımının iş birliğine dayalı öğrenmeyi, bilgiye erişimi ve akademik motivasyonu destekleyebileceğini ortaya koymaktadır (Al-Qaysi vd., 2020; Azizi vd., 2019). Ancak aşırı veya kontrolsüz kullanım; düşük akademik başarı, dikkat dağınıklığı ve okul görevlerini tamamlama güçlükleriyle ilişkilendirilmiştir (Salari vd., 2025). Benzer şekilde sosyal medya sosyal bağlılık ve duygusal ifade için fırsatlar sunsa da araştırmalar ergenlerde kaygı, depresif belirtiler, yalnızlık ve yaşam doyumunda azalma ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Keles vd., 2020; Khalaf vd., 2025). Bu durum, sosyal medyanın öğrenciler için sunduğu fırsatların ve risklerin incelenmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Bu kanıtlar ışığında, sosyal medyanın çocuklar ve ergenler üzerindeki artan etkisi sistematik bir biçimde araştırılmayı gerektirmektedir. Ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı nasıl kullandıklarını anlamak, dijital ortamlarda karşılaştıkları fırsatların ve zorlukların belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede mevcut çalışma, öğrencilerin sosyal medya kullanım deneyimlerini çeşitli açılardan incelemeyi amaçlamaktadır.

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde belirlenen kuramsal çerçeve ve tematik alanlarla uyumlu olarak çalışma aşağıdaki dokuz araştırma sorusu tarafından yönlendirilmiştir:

1. Ortaokul öğrencileri sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanmaktadır?
2. Sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri nelerdir?
3. Sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri nelerdir?
4. Sosyal medya öğrencilerin aile ve çevre ilişkilerini nasıl etkilemektedir?
5. Sosyal medya öğrencilerin dersleri ve akademik sorumluluklarını nasıl etkilemektedir?
6. Sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki psikolojik etkileri nelerdir?
7. Öğrenciler sosyal medyada mahremiyet ve güvenlik konularını nasıl algılamaktadır?
8. Öğrenciler sosyal medya bağımlılığını nasıl deneyimlemekte ve tanımlamaktadır?
9. Öğrenciler sosyal medyasız bir yaşamı nasıl algılamaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada fenomenolojik yaklaşıma dayalı nitel bir araştırma deseni kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin deneyimlerini ve algılarını ortaya koymak bu araştırmanın temel amacını oluşturduğundan, fenomenoloji uygun bir yöntemsel çerçeve sağlamıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmanın odağı için gerekli olan belirlenmiş özelliklere sahip katılımcıların seçilmesini içerir (Patton, 2015). Bu çalışmada iki ölçüt benimsenmiştir:

1. aktif bir sosyal medya kullanıcısı olmak ve
2. sosyal medya kullanımıyla ilgili kişisel deneyim ve görüşlerini paylaşmaya istekli olmak.

Çalışma grubu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İstanbul'un Zeytinburnu ilçesindeki bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 7. ve 8. sınıftan 20 öğrenciden (10 kız, 10 erkek) oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 12-14 arasında değişmektedir. Anne ve babaların eğitim düzeylerinin çoğunlukla ilkököl veya ortaokul mezunu olduğu; dört annenin ve üç babanın ise üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin büyük bölümü anne ve babalarıyla birlikte yaşamaktadır.

Tüm öğrencilerin sosyal medya hesabı ve internet erişimi bulunmaktadır. Haftalık internet kullanım süreleri 9 ile 42 saat arasında değişmektedir. Akademik başarıları ise 70-84 ve 85-100 aralıklarında yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş, gerçek isimler yerine kod adlar kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmış; böylelikle katılımcıların kişisel anlatılarına, duygularına ve olguyu nasıl yorumladıklarına doğrudan erişim mümkün olmuştur. Görüşme formunun ilk bölümünde öğrencilerin demografik bilgileri yer almış; ikinci bölümde ise sosyal medya kullanım amaçlarını ve deneyimlerini ortaya çıkarmaya yönelik yarı yapılandırılmış sorular yer almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu kapsamda alanında uzman iki akademisyen ve bir öğretmenden uzman görüşü alınarak sorular oluşturulmuştur.

Veri Toplama Süreci

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yüz yüze toplanmıştır. Görüşmeler okulun sessiz alanlarında bireysel olarak yapılmış, süreleri 11 ile 35 dakika arasında değişmiştir. Katılımcıların yanıtları kayıt altına alınmış ve görüşmeler sonrasında yazılı döküme

aktarılmıştır. Tüm süreç boyunca gizlilik ilkesi korunmuş ve elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlarla kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veri toplama aracının geliştirilmesi ve analiz sürecinin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları çok aşamalı ve sistematik bir biçimde yürütülmüştür. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle öğrencilerin sosyal medya kullanımı, dijital davranışları ve bu kullanımlara ilişkin psikolojik ve akademik etkiler üzerine kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Uzman görüşü sonrası uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Form düzenlendikten sonra, çalışma grubuna dahil olmayan iki öğrenci üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin soruları anlama biçimleri gözlemlenmiş ve anlamayı kolaylaştıracak küçük düzeltmeler yapılmıştır. Bu çok aşamalı süreç görüşme formunun kapsam ve görünüş geçerliğini güçlendirmiştir.

Veri analizi kapsamında, iki bağımsız araştırmacı görüşme dökümlerinin yüzde yirmilik bir bölümünü ayrı ayrı kodlamış ve elde edilen kodlar karşılaştırılarak araştırmacılar arası uyum oranı hesaplanmıştır. Uyum oranının .87 olması, nitel araştırmalar için kabul gören bir düzey olarak değerlendirilmiştir. Kodlamalar arasındaki farklılıklar tartışılarak ortak karara bağlanmış, ardından kalan verilerin analizi birinci araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Analiz sürecinin şeffaflığını sağlamak adına kodlama kararlarının, analitik notların ve tema geliştirme aşamalarının ayrıntılı biçimde kaydedildiği bir denetim listesi tutulmuştur. Araştırmanın bütüncül güvenilirliğini artırmak amacıyla Lincoln ve Guba'nın (1985) önerdiği stratejiler uygulanmıştır. İnanırcılığı artırmak için ön bulgular dört katılımcıyla paylaşılmış ve ortaya çıkan temaların onların yaşantılarını doğru yansıtmayı yansıtmadığı kontrol edilmiştir. Akran değerlendirmesi için, bir nitel araştırma uzmanı kodlama şemasını ve tematik yapıyı inceleyerek geri bildirim sağlamıştır. Tutarlılık, araştırma sürecinin tüm aşamalarının sistematik biçimde kontrol edilmesiyle sağlanmış doğrulanabilirlik ise araştırmacının tarafsızca tuttuğu notlarla sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri:

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerin hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri:

Etik değerlendirmeyi yapan kurulun adı = Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik Kurul Etik inceleme karar tarihi = 02.05.2025

Etik değerlendirme belgesi konu numarası = 2025.05

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde görüşme verileri öncelikle kodlar haline getirilmiş, temalar oluşturulmuş ve öğrenci görüşleri tablo şeklinde gösterilerek yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler çözümlendiğinde dokuz ayrı ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar sırası ile “sosyal medya kullanım amaçları”, “sosyal medyanın olumlu etkileri”, “sosyal medyanın olumsuz etkileri”, “aile ve çevre ilişkileri”, “sosyal medyanın ders ve sorumluluklara etkisi”, “sosyal medyanın psikolojik etkileri”, “sosyal medya ve mahremiyet-güvenlik”, “sosyal medya bağımlılığı” ve “sosyal medyasız hayat algısı” şeklindedir. Bu temalar kendi içinde alt temalara ayrılarak Tablo 1’ de ayrıntılı olarak verilmektedir.

Tablo 1.

Sosyal Medya Kullanım Ana Temalar ve Alt Temalar

Ana temalar	Alt temalar
Sosyal medya kullanım amaçları	Eğlence Bilgi edinme ve öğrenme Sosyal iletişim Paylaşım yapma
Sosyal medyanın olumlu etkileri	Akademik katkılar Sosyal becerilerin gelişimi Yaratıcılığı destekleme
Sosyal medyanın olumsuz etkileri	Dikkat dağınıklığı ve akademik performans Zaman yönetimi ve uyku düzeni Sosyal medya bağımlılığı
Aile ve çevre ilişkileri	Ailelerin denetimi Aile içi iletişim
Sosyal medyanın ders ve sorumluluklara etkisi	Derslerin aksaması Planlı kullanımın etkileri
Sosyal medyanın psikolojik etkileri	Özgüven ve benlik algısı Kaygı ve stres Siber zorbalık
Sosyal medya ve mahremiyet-güvenlik	Kişisel bilgilerin paylaşımı Şifre güvenliği ve hesap koruma Dolandırıcılık ve tehlikeli içerikler
Sosyal medya bağımlılığı	Sürekli kullanma isteği Zaman yönetimi problemleri Fiziksel ve ruhsal etkileri
Sosyal medyasız hayat algısı	Olumsuz algılar Alternatif aktiviteler Bilgiye erişim ve iletişim üzerine etkileri

Bu araştırmanın bulguları, ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı çok boyutlu bir şekilde deneyimlediklerini göstermektedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları; eğlence, öğrenme, iletişim, paylaşım, yaratıcılık, akademik destek, ailesel ilişkiler, psikolojik etkiler, güvenlik ve bağımlılık belirtileri gibi birçok alanda etkisini göstermektedir. Bulgular dokuz araştırma sorusu çerçevesinde ele alınmış, her bir tema altında öğrencilerin deneyimleri ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir.

Öğrenciler sosyal medyayı öncelikle eğlence amacıyla kullanmakta, kısa videolar izlemek, oyun içeriklerini takip etmek ve hoş vakit geçirmek için bu ortamı tercih etmektedir. Ancak sosyal medya aynı zamanda öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyen önemli bir kaynak haline gelmiştir. YouTube, Google ve ders içerikli sayfalar; öğrencilerin anlamadıkları konuları tekrar etmelerine, araştırma yapmalarına ve derslere hazırlanmalarına katkı sağlamakta; böylece sosyal medya hem eğlence hem de akademik destek sunan hibrit bir

öğrenme ortamı olarak kullanılmaktadır. Sosyal medyanın öğrenciler için güçlü bir iletişim aracı olduğunu göstermiştir. Özellikle arkadaşlarla iletişimi sürdürmek, duygusal bağ kurmak ve akrabalarla temas hâlinde kalmak, öğrencilerin sosyal medya kullanımının temel unsurlarıdır. Bununla birlikte öğrencilerin bir kısmı sosyal medyayı kendilerini ifade etmek, hobilerini paylaşmak, şiir veya video içerikleri üretmek gibi yaratıcı faaliyetler için aktif biçimde kullanılmaktadır. Diğer taraftan, sosyal medyanın olumsuz etkileri de öğrenciler tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Uzun süreli kullanımın dikkat dağınıklığına, derslerde odaklanma gücüne ve akademik performansın düşmesine yol açtığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğrenciler, zaman yönetimi sorunları yaşadıklarını, planladıklarından çok daha uzun süre çevrim içi kaldıklarını ve özellikle gece kullanımlarının uyku düzenlerini bozduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin ifadeleri, sosyal medya kullanımında bağımlılık eğilimlerinin de görüldüğünü ortaya koymaktadır. Cihazı kontrol etme isteğinin otomatik bir davranışa dönüşmesi, çevrim içi olmadığında rahatsız hissetme, uzun süre kullanım sonrası fiziksel şikâyetler (baş ağrısı vb.) ve gece geç saatlere kadar ekran başında kalma gibi belirtiler, erken yaşlarda dijital bağımlılığın gelişebileceğini düşündürmektedir. Araştırmada sosyal medyanın psikolojik etkileri de önemli bir tema olarak öne çıkmıştır. Öğrencilerin bir kısmı sosyal medyada gördükleri fotoğraflar, popüler içerikler veya arkadaşlarının paylaşımlarından olumsuz etkilenmekte; kendilerini başkalarıyla karşılaştırdıklarında yetersiz hissetmekte; beğeni sayısının az olması gibi durumlarda değersizlik duyguları yaşamaktadır. Ayrıca sosyal medyada maruz kalınan yorumlar, beklenti kaygısı ve “dışlanmışlık hissi”, kaygı ve stres düzeylerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Bazı öğrenciler ise siber zorbalığa doğrudan ya da dolaylı biçimde maruz kaldıklarını ifade etmiş ve bu durumun duygusal açıdan rahatsızlık yarattığını belirtmiştir. Sosyal medyanın öğrencilerin aile ilişkileri üzerinde de belirgin etkileri vardır. Bazı ebeveynler çocuklarının sosyal medya kullanımını kontrol etmeye çalışmakta, telefonları belirli sürelerle alarak kullanım sınırlandırmaları uygulamakta veya içerikleri denetlemektedir. Ancak öğrencilerin çoğu, aile içinde herkesin kendi telefonu ile meşgul olması nedeniyle yüz yüze iletişimin azaldığını, aile içi paylaşımların zamanla zayıfladığını belirtmiştir. Öğrencilerin büyük bölümünün sosyal medya hakkında mahremiyet ve güvenlik farkındalığı geliştirdiği görülmektedir. Telefon numarası, adres veya okul bilgisi gibi kişisel verileri paylaşmaktan kaçınmakta; şifre paylaşımının riskli olduğunun farkında olmakta ve iki aşamalı doğrulama gibi güvenlik önlemlerini kullananlar bulunmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin bir kısmı dolandırıcılık amaçlı mesajlarla veya kötü niyetli hesaplarla karşılaştığını ifade etmiş; bu da güvenlik farkındalığının önemli olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin “sosyal medya olmadan bir yaşam”a ilişkin görüşleri incelendiğinde, büyük çoğunluğun bu durumu sıkıcı, izole edici ve iletişim açısından zorlayıcı bulduğu görülmüştür. Sosyal medya olmadan bilgiye ulaşmanın güçleşeceği, arkadaşlarla iletişimin kopacağı veya günlük yaşamın sekteye uğrayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte bazı öğrenciler, sosyal medya olmadığında daha fazla kitap okuyabileceklerini, aileleriyle daha çok vakit geçirebileceklerini veya dışarıda daha aktif olabileceklerini ifade etmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma sosyal medyanın ortaokul öğrencilerinin gündelik yaşamlarında merkezi ve çok yönlü bir konuma sahip olduğunu; akademik pratiklerini, sosyal ilişkilerini, duygusal deneyimlerini ve rutinlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin sosyal medya kullanım motivasyonlarının eğlence, iletişim, bilgi edinme ve kendini ifade etme gibi çeşitli gereksinimlere dayandığı görülmüştür. Eğlence amaçlı kullanım, bireylerin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak üzere medyayı bilinçli biçimde seçtiklerini ileri süren “kullanımlar ve doyumlar kuramı” ile uyumludur (Katz vd., 1973; Rubin, 2009). Kısa videolar, mizahi içerikler ve eğlendirici görsellerin tercih edilmesi, ergenlerin sosyal medyayı çoğunlukla rahatlama ve keyif alma amacıyla kullandıklarını gösteren önceki çalışmaları desteklemektedir (Bostancı, 2010; Solmaz vd., 2013). Öğrencilerin sosyal medyayı sıklıkla akademik öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla kullanmaları da dikkat çekicidir. YouTube ve Google başta olmak üzere dijital platformların ders tekrarı, konu pekiştirme ve ek açıklama sağlama amacıyla kullanılması; sosyal medyanın okul temelli öğrenmeyi tamamlayan hibrit bir ortam olarak işlev gördüğünü gösteren araştırmalarla tutarlıdır (Alican & Saban, 2013; McLoughlin & Lee, 2007; Tartari, 2015).

Araştırma, sosyal medyanın öğrencilerde sosyal becerilerin gelişimi ve yaratıcılığın desteklenmesi açısından da önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Oyun topluluklarına katılım, arkadaş gruplarıyla kurulan çevrim içi iletişim ve ortak etkinliklere katılım; öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmekte ve farklı bakış açılarıyla karşılaşmalarını sağlamaktadır. Bu süreçler, öğrenmenin toplumsal etkileşimlerle şekillendiğini vurgulayan sosyokültürel kuramlarla (Vygotsky, 1978) ve dijital ortamların ergenlerin yaratıcı üretimlerini teşvik ettiğini gösteren araştırmalarla uyumludur (Hançer & Mişe, 2019). Video düzenleme, grafik tasarım ve içerik üretimi gibi faaliyetler, sosyal medyanın öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri bir mecra sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte öğrenciler sosyal medyanın çeşitli riskleri de beraberinde getirdiğini ifade etmişlerdir. Dikkat dağınıklığı, akademik görevleri erteleme ve çevrim içi ortamda geçirilen uzun süreler; dijital uyarıların yoğunluğunun ve çoklu görev yükünün bilişsel süreçleri olumsuz etkileyebileceğini ortaya koyan çalışmalarla uyumludur (Rosen vd., 2011). Öğrencilerin “sürekli kontrol etme isteği” ve çevrim içi kalma yönündeki güçlü eğilimleri, bildirimler ve kesintili ödüllendirme mekanizmalarıyla pekişen davranışsal bağımlılık modellerine işaret etmektedir (Alter, 2017).

Sosyal medyanın psikolojik etkileri de önemli bir bulgu alanı olarak öne çıkmıştır. Öğrencilerin akranlarının veya fenomenlerin idealize edilmiş içerikleriyle kendilerini karşılaştırmaları; özgüven kaybı, yetersizlik hissi ve beğeni üzerinden değer görme gibi sorunlara yol açmaktadır. Bu durum, sosyal karşılaştırma kuramı (Festinger, 1954) ile ve çevrim içi karşılaştırmaların ergenlerde benlik saygısını düşürdüğünü ve kaygıyı artırdığını gösteren araştırmalarla uyumludur (Appel vd., 2016; Feinstein vd., 2013; Vogel vd., 2014). Ayrıca öğrencilerin bazıları siber zorbalığa maruz kaldığını belirtmiş, bu durumun çevrim içi tacizin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çeken uluslararası bulgularla örtüştüğü görülmüştür (Aydın & Çelik, 2016; Livingstone & Smith, 2014). Aile ilişkileri de sosyal medya kullanımından etkilenmektedir. Bazı ebeveynler çocuklarını korumak amacıyla denetim stratejileri uygulasa da öğrenciler, sosyal medyanın aile içi iletişimi azalttığını ve yüz yüze

etkileşimleri zayıflattığını vurgulamıştır. Bu bulgu, dijital cihazların aile içi iletişimi kesintiye uğratmasını ifade eden teknoloji kavramıyla ilişkilidir (McDaniel & Coyne, 2016). Araştırmalar, ebeveynlerin cezalandırıcı değil, yönlendirici ve dengeli bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini göstermektedir (Biricik, 2021; Goodwin, 2018; Şirin, 2006).

Akademik sorumluluklar bağlamında, öz düzenleme becerisi zayıf olan öğrenciler ders çalışmayı ertelemekte ve dikkatlerini sürdürmekte zorlanmaktadır. Buna karşılık, sosyal medyayı derslerden sonra kullanmayı tercih eden ve planlı davranan öğrenciler daha az akademik sorun yaşamıştır. Bu durum, erken ergenlik döneminde yürütücü işlevlerin ve öz düzenleme becerilerinin dijital etkileşimleri belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Gizlilik ve güvenlik bağlamında öğrenciler temel düzeyde bir farkındalık sergilemiş; kişisel bilgilerini paylaşmaktan kaçınmış ve hesap güvenliği için çeşitli önlemler aldıklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin hâlâ dolandırıcılık girişimleriyle ve zararlı içeriklerle karşılaştıkları görülmüş, bu da çevrim içi güvenlik eğitiminin güçlendirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Bayzan vd., 2023; Göldağ & Kanat, 2018). Öğrencilerin sosyal medya olmaksızın bir yaşamı nasıl algıladıkları incelendiğinde iki farklı eğilim ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çoğu böyle bir yaşamı sıkıcı ve izole edici bulurken, bir kısmı bunun aileyle daha fazla zaman geçirme, kitap okuma veya fiziksel aktivitelere yönelme gibi fırsatlar doğurabileceğini belirtmiştir. Bu ikili algı, sosyal medyanın ergenler için hem vazgeçilmez hem de zaman zaman yüzeysel bir bağlanma biçimi sunduğunu gösteren araştırmalarla paraleldir (Solmaz vd., 2013).

Genel olarak bulgular, sosyal medyanın öğrenciler üzerinde çok boyutlu ve karmaşık etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Sosyal medya, akademik destek, sosyal bağlılık ve yaratıcılık için önemli fırsatlar sunarken, dikkat dağınıklığı, hiperaktivite, psikolojik kırılma, aile içi iletişim sorunları ve çevrim içi güvenlik riskleri gibi çeşitli sorunlara da neden olabilmektedir. Bu nedenle hem okullarda hem de ailelerde öğrencileri bilinçli, dengeli ve güvenli sosyal medya kullanımına yönlendirecek eğitim ve rehberlik temelli stratejilerin geliştirilmesi son derece önemlidir.

Öneriler

Bu araştırmanın bulgularından hareketle öğrencilerin sosyal medyayı hem eğlence hem de akademik amaçlarla kullandıkları dikkate alınarak, okullarda yapılandırılmış medya okuryazarlığı eğitiminin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu eğitim; verimli ve dikkat dağıtıcı çevrim içi davranışların ayırt edilmesi, çevrim içi bilginin doğruluğunun değerlendirilmesi ve dikkat dağıtıcı algoritmik içeriklere yönelik farkındalık kazanılması gibi becerileri içermelidir. Zaman yönetimi, erteleme ve uyku düzensizliği gibi sorunlar dikkate alındığında öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Okullar dijital öz disiplin odaklı kısa eğitimler verebilir; aileler ise öğrencilerin ders sorumluluklarını tamamlamadan sosyal medya kullanımına yönelmemelerini sağlayacak net günlük rutinler oluşturabilir. Araştırma bulgularında öğrencilerin sosyal karşılaştırma nedeniyle kaygı, stres ve düşük öz saygı yaşadıkları görülmüştür. Bu nedenle, psikolojik danışmanlar ile öğretmenler dersler ve rehberlik saatlerinde çevrim içi karşılaştırma, gerçekçi olmayan dijital imajlar ve sosyal medyada beğeni geri bildirimlerinin duygusal etkileri üzerine farkındalık çalışmaları yürütmelidir. Ayrıca siber zorbalığın varlığı, okullarda dijital vatandaşlık eğitimlerinin

güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Aile içi iletişimde yaşanan kopukluklar ve tutarsız ebeveyn denetimi, ebeveynlerin daha bilinçli ve yönlendirici bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini göstermektedir. Okullar tarafından düzenlenecek bilgilendirme toplantıları, ailelerin bu dengeyi kurmasına katkı sağlayabilir. Bunun yanında, mahremiyet ve dijital güvenlik konuları özellikle güçlendirilmelidir. Kişisel bilgilerin korunması, güçlü şifre kullanımı, sahte mesajları tanıma ve çevrim içi riskleri anlama gibi konularda hem okul hem aile tarafından rehberlik sunulmalıdır. Öğrencilerin sosyal medya olmadan hem sosyal bağların zayıflayabileceğini hem de sağlıklı offline etkinliklere daha fazla zaman ayrılabilceğini belirtmeleri, okulların ve yerel kurumların spor, sanat ve okuma kulüpleri gibi alternatif etkinlikleri daha görünür ve erişilebilir hâle getirmesini önemli kılmaktadır.